

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 18
Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому дискурсі

Рівне – 2010

Збірник наукових праць

«Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії»

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2010. – Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому дискурсі. – 296 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України
часопис „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії”
визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія КВ № 15857-4329Р від 12 жовтня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 4 від 27 листопада 2009 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

13. Кулжинский И. История Польши / И.Кулжинский. - К., 1864. - 196 с.
14. Мартенс Ф.Ф. Собрание трактатов и конвенций, заключенных Россией с иностранными державами: В 15 т. / Ф.Ф.Мартенс - СПб., 1883. - Т. 6. - III + 489 с.
15. Національна бібліотека України Вернадського. Інститут рукописів.
16. Російський державний архів давніх актів.
17. Сборник императорского русского исторического общества. - СПб., 1878. - Т. 22. - XIV + 618 с.; - СПб., 1883. - Т. 37. - XVIII + 734 с.; - СПб., 1896. - Т. 97. - XXII + 544 с.
18. Смоленский В. История польского народа / В.Смоленский. - СПб., 1899. - 362 с.
19. Соловьев С.М. История падения Польши / С.М.Соловьев. - М., 1863. - 370 с.
20. Соловьев С.М. История России с древнейших времен. / С.М.Соловьев. - СПб., 1896. - Кн. 6. - XII + 1178 с.; - М., Изд. соц-экон. лит-ры, 1963. - Кн. 9. - Т. 17-18. - 701 с.
21. Щебальский П. Русская политика и русская партия в Польше до Екатерины II / П.Щебальский. - М., 1864. - 47 + 113 с.
22. Cegielski T. Rozbiory Polski 1772 - 1793 - 1795 / T. Cegielski T., L. Kadziela. - Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1990. - 352 s.
23. Historia Polski: W 2 t. // Pod red. S. Kieniewicz. - Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1958. - Т. 2. - Cz. 1. - 431 s.
24. Serczuk A. Koliszczyzna / A. Serczuk. - Krakow: Nakladem uniwersytetu Jagiellonskiego, 1968. - 175 s.
25. Volumina legum. Przedruk zbioru praw staraniem xx. Pijarów w Warszawie od roku 1732 do roku 1782 wydane. - Peterburg, 1860. - Т. 5. - 463 + XV s.; - Т. 6. - 330 - VII s.; - Т. 7. - 403 + XI s.; - Т. 8. - 590 + XXXIV s.

УДК 94(470+571) «18»

Северова Ольга

ДЕКАБРИСТИ І ПОЛЬСЬКЕ ПИТАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС

Польське питання, яке виникло в кінці XVIII століття внаслідок поділів Польщі і ліквідації польської державності, стало одним із злободених питань як міжнародної політики, так і російської дійсності. За рішенням Віденського Конгресу 1814 – 1815 рр. чотири п'ятих території колишнього Герцогства Варшавського з населенням понад трьох мільйонів чоловік увійшли до складу Росії як Царство Польське під управлінням російського царя. Кордони нового державного об'єднання були встановлені без урахування польської етнічної території: частина якої залишалася під владою Пруссії і Австрії.

Третього липня 1815 року імператор Олександр I підписав Конституційну Хартію, яка проголосила Польщу конституційною монархією, «назавжди об'єднаною з Російською імперією». Сейм із широкими функціями, свобода друку і недоторканість особи, державний статус польської мови - все це свідчило про те, що конституційний лад у Польщі був досить ліберальним, а національна самобутність і в системі управління, і в галузі культури була збережена.

Олександр I намагався ліберальним зовнішньополітичним курсом протидіяти революційному впливу Європи. Урядовий лібералізм був породжений ситуацією в суспільстві і не мав під собою національного ґрунту. Більше того, конституційний статус Польщі у складі Російської імперії спровокував сплеск націоналізму, який дав несподівані наслідки. Як писав М. Греч, росіяни були стурбовані жалюгідним даруванням полякам прав, яких самі не мали: «Награждены были люди, лезшие на стены Смоленска и грабившие Москву, а защитники России, верные ее сыны, оставлены были без внимания»[3, 214-215].

Навіть російські ліберали вважали, що Польща не може і не повинна реально здобути свободу, перш ніж її здобуде Росія. П.В'яземський писав М.Орлову: «Не быть им свободными, пока мы будем в цепях; не царствовать у них законам, пока у нас Божию милостью будет царствовать самовластие... Сам самовластный император задушит царя конституционного»[5,31-32]. Слова В'яземського виявилися пророчими.

Для декабристів Польща стала тим наріжним каменем, на якому зіткнулися патріотизм, породжений війною 1812 року, і лібералізм, сформований на ідеях Просвітництва.

Перші таємні товариства олександрівської епохи були скоріше консервативною, ніж ліберальною опозицією владі. За словами Г.Вернадського: «Имел место не революционный заговор, а соединение желающих поддержать и укрепить власть против всяческой неурядицы»[1, 84]. Це яскраво простежується як на діяльності масонських лож, так і на одному

з перших таємних товариств за участю майбутніх декабристів «Ордені російських лицарів» або «Лицарів російського хреста», створеного М. Дмитрієвим-Мамоновим і М. Орловим за участю М. Тургенева. Емоційна напруга членів цього товариства в перші післявоєнні роки була сильнішою за їх здатність тверезо аналізувати події, що відбувалися. На поляків дивилися як на ворогів, і тому всі дії і навіть наміри Олександра I щодо Польщі сприймалися як національна зрада: Польща, за їх глибоким переконанням, не повинна отримати конституцію раніше, ніж її отримає Росія.

Політична програма «Ордену Російських лицарів» була нагромадженням всіляких положень, а патріотизм носив спотворений войовничий характер: він проповідував відверту полонофобію, вимагаючи «конечного и всегдашнего истребления даже имени Польши как Прусской, так и Австрийской, в губернии Российской» [1, 84].

Російське суспільство було схвильоване чутками про намір Олександра I передати Царству Польському російські західні території, приєднані до Російської імперії внаслідок поділів, до Польщі.

Патріотична думка захистити від цього Росію була для декого дієвим поштовхом до участі в таємних товариствах. С. Трубецькой писав у березні 1817 р., що ця звістка викликала надзвичайне збудження членів «Союзу Порятунку» і саме тоді виникла думка про царевбивство [1,87].

М. Орлов свідчив на слідстві: «Тогда (в 1816 году) предубежденный будущем, что восстановление Польши не могло столь сильно быть поддерживаемо русским правительством без влияния польского тайного общества над намерениями и волею государя, я вознамерился противопоставить польскому – русское тайное общество» [1,87]. Таке ж загострене ставлення до польського питання простежується і в пізніших декабристських організаціях.

Коли декабристи почали переходити від ліберально-консервативних позицій до ліберально-революційних, відбулася і різка зміна в поглядах на польське питання.

Якщо на першому етапі формування декабристської ідеології воно стояло чисто теоретично, то на етапі створення декабристських програм потрібно було чітко сформулювати, що робити з Польщею після революційного перевороту. До того ж, польське питання для декабристів мало величезне агітаційне значення. З одного боку, воно дозволяло викривати антинаціональну політику царизму, а з іншої – пропагувати конституційні ідеї. Декабрист Д.Завалишин писав: «Разрешите русский вопрос, и тогда все вопросы разрешатся сами собой... Ведь нельзя же отказывать России в том, что было даровано Польше» [4, 139].

У декабристських програмах була зроблена спроба визначитися відносно Польщі після перевороту. У Конституції М. Муравйова згадується про Польщу мимохідь. Автор конституції припускає її включення до складу єдиної країни, поділеної на 13 держав, яка була не федерацією самостійних націй, а територіально-господарським комплексом. Муравйов допускав збереження особистої унії між Російською імперією і Польським королівством, не застерігаючи її умов і прав Польщі.

У «Руський правді» П. Пестеля статус Польщі і умови отримання нею незалежності розглядаються детально і всебічно. Проте чітка пестелевська вимога: «Польща повинна стати незалежною державою», є простою тільки на перший погляд. Незважаючи на подібну заяву, в поглядах Пестеля на майбутній статус Польщі простежується його прагнення підпорядкувати її російському політичному впливу. Як стверджує В.Федоров, по-перше, він ніби брав реванш за ту образу, яку, на думку багатьох декабристів, Олександр I завдавав Росії, подарувавши Польщі конституцію, а, по-друге, формально незалежна Польща ставала буфером між Західною Європою і Росією, а можливо навіть плацдармом для здійснення експансії Росії в Європу [5, 38].

Приміряючи до Польщі два основоположні принципи своєї національної платформи: «Право Народності», яке передбачало самостійність політичного буття, і «Право Благоудобства», тобто право великих держав підпорядковувати малі, нездатні відстоювати свою незалежність, Пестель допускав, що стосовно Польщі «Право Народності» повинне переважати над «Правом Благоудобства». Проте реалізація «Права Народності» передбачала виконання Польщею цілої низки умов, що практично зводило його нанівець.

Головною умовою надання Польщі незалежності Пестель вважав одночасне з Росією повстання і революційні перетворення того ж характеру, що відбудуться в Росії. Далі він детально, на відміну від М. Муравйова, розкриває основні вимоги щодо Польщі.

Кордони між Польщею і Росією повинні бути визначені Російським урядом по «Праву Благоудобства» для Росії, і Польща не мала права заперечувати встановлені кордони.

Відновлення Польської держави повинне було відбутися не в результаті власного відторгнення Польщі від Росії, а внаслідок передачі Російським Тимчасовим Верховним Правлінням губерній, призначених до приєднання до складу Польської держави.

Між Росією і Польщею повинен бути укладений Союз на мирний і воєнний час, за яким під час війни польська армія повинна діяти разом із російською, за що Росія «берет Польщу под свое покровительство и служить будет ей ручательством в неприкосновении ее пределов, а тем паче ее существования» [2, 123].

Головною вимогою, без виконання якої Росія не повинна була дарувати Польщі незалежність, вважалася цілковита уніфікація російського і польського державного устрою: верховної влади, призначення чиновників в усі урядові структури, ліквідація становості польського суспільства. «Всякая аристократия должна быть совершенно навсегда отвергнута и весь народ польский одно только сословие составляет должен» [2, 124].

Продиктовані Польщі умови виключали будь-яку ініціативу і самостійність Польщі в справі створення незалежної держави, нав'язували їй тісний союз із Росією, не надаючи права вибору, і багато в чому були для поляків неприйнятними. Проте, у разі їх неприйняття, Пестель попереджав, що Польща залишиться областю Російської держави [2,123].

По суті Пестель припускав експорт революції до Польщі, а у разі невдачі – застосувати до неї замість «Права Народності» «Право Благоудобства». Проект Пестеля передбачав створення формально незалежної Польської держави під протекторатом Росії.

Радянська історіографія традиційно представляла П. Пестеля як прихильника незалежності Польщі і поборника ідеї братерства слов'янських народів, їх спільної боротьби проти деспотизму і поневолення. Однак польські історики вважають, що Пестель створив для польського народу неволю, прикриту видимістю незалежності.

Переговори між членами Південного товариства декабристів і Польського патріотичного товариства у 1824 - 1825 роках продемонстрували всю складність цього питання і взаємну недовіру. С. Муравйов-Апостол та М. Бестужев-Рюмін за дорученням П. Пестеля запропонували полякам укласти договір про взаємну підтримку, за яким їм було обіцяно приєднання частини російських земель, що відійшли до Росії за 2 і 3 поділами Польщі. Реакція в декабристських колах на цей крок була неоднозначною. М.Орлов, звертаючись до М.Бестужева-Рюміна, писав: «Вы сделали вздор и разрушили последнюю нить нашего знакомства. Вы не русский, - прощайте» [1, 87].

Північне товариство відкинуло пропозиції Південного. М. Муравйов вважав, що не можна повертати завойовані Росією землі, не слід вступати в переговори з народами, що населяють державу, і тим більш неможливо погодитися з поступками щодо іноземної держави, яка в майбутньому, можливо, виявлятиме ворожість до Росії.

Ставлення декабристів до польського питання в середині 10 -х – на початку 20-х років ХІХ століття було відображено також в їх листуванні, спогадах, пізніших роботах, присвячених Польщі. Практично всі їх оцінки зводилися до критики антинаціональної політики Олександра І у зв'язку з поступками Польщі. «Все – таки всякий справедливый, но не равнодушный к благу Отчизны человек легко поймет, до какой степени либеральное и патриотическое чувство должно было оскорбляться тем, что называли прямо изменою народу в пользу поляков и немцев», - писав декабрист Д.Завалишин [4, 141-142]. Проте, на думку В.Федорова, патріотизм декабристів ще не став достатньо ліберальним, а їх лібералізм достатньо патріотичним [5, 40]. Їх органічне поєднання відбудеться значно пізніше, у позиції М.Луніна.

Джерела та література

1. Вернадский Г. Два лика декабристов / Г.Вернадский // Свободная мысль. – 1993.- № 15.
2. Восстание декабристов. Документы и материалы.- Том 7. – М.,- Л., 1950.
3. Греч Н.И. Избранные сочинения / Н.И.Греч. – М., 1990.
4. Завалишин Д. Воспоминания / Д.Завалишин. – М., 2003.
5. Федоров В.А. Декабристы и их время / В.А.Федоров. – М., 1992.

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	3
NOTA BENE	
Киридон Алла, Троян Сергій ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО ІСТОРИЧНОГО ДИСКУРСУ	4
ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ	
Гон Максим ЄВРЕЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ АВТОРИТАРНИХ/ТОТАЛІТАРНИХ РЕЖИМІВ: НЕКОНВЕНЦІЙНИЙ ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	16
Долганов Петро ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ В ІДЕОЛОГІЇ І ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРТІЙ МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ	21
Борщевич Володимир ДЖЕРЕЛА ПРИБУТКІВ, ЗАМОЖНІСТЬ ВОЛИНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА У 30-Х РР. ХХ СТ.	28
Жив'юк Андрій ДІЯЛЬНІСТЬ УЛАСА САМЧУКА НА ТЕРИТОРІЇ РЕЙХСКОМІСАРІАТУ «УКРАЇНА»	32
Киридон Євгенія ЖІНКИ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ: ГЕНДЕРНИЙ ДИСКУРС	49
Луценко Катерина ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ЯК ІМІДЖЕВА ТЕХНОЛОГІЯ У СИСТЕМІ КОМУНІКАЦІЇ ТА МАРКЕТИНГУ (концептуальний аналіз на прикладі України)	57
Васюк Анатолій КУЛЬТУРНО-ГУМАНІТАРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ	63
ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: НАУКОВИЙ ДИСКУРС	
Олексієвець Тарас ГЕНЕЗА ЧЕСЬКИХ ЛОКАЦІЙНИХ МІСТ: МІСТОБУДІВНИЙ І УРБАНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС	68
Алієв Максим МІЖНАРОДНІ ТОРГОВО-ТРАНСПОРТНІ ШЛЯХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	72
Шеретюк Валерій ПЕРЕДУМОВИ ПЕРШОГО ПОДІЛУ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ: ДИСКУРС ДИСИДЕНТСЬКОГО ПИТАННЯ	77
Северова Ольга ДЕКАБРИСТИ І ПОЛЬСЬКЕ ПИТАННЯ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	82

Венгер Наталія МЕНОНІТСЬКА СКЛАДОВА РОСІЙСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: (НА ПРИКЛАДІ ТАВРІЙСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ ДР. ПОЛ. ХІХ СТ. – 1914 Р.)	85
Бондарчук Тетяна СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА АНГЛІЇ ВІДНОСНО ПОЛІТИКИ КРАЇНИ В ІНДІЙСЬКИХ ВОЛОДІННЯХ	92
Кузьма Тетяна ДЕРЖАВА МАКСИМІЛІАНА В МЕКСИЦІ: ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	96
Косяк Світлана НІМЕЦЬКИЙ КОЛОНІАЛЬНО-ТОВАРИСЬКИЙ РУХ У 1842 – 1882 рр.	101
Троян Павло КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ В НІМЕЧЧИНІ ДО ПРОБЛЕМ ІМПЕРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.	105
Валюх Людмила НІМЕЦЬКА КОЛОНІАЛЬНА ЕКСПАНСІЯ В АФРИЦІ У ВИСВІТЛЕННІ БРИТАНСЬКОЇ ПРЕСИ	111
Плюта Наталія ФРАНЦУЗЬКИЙ КОЛОНІАЛІЗМ: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ТА ІДЕОЛОГІЧНИЙ ВИМІРИ	116
Долід Вячеслав ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ АНГЛІЇ В СЕРЕДИНІ 90-Х РОКІВ ХІХ СТ.	126
Блох Юлія ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У КОНТЕКСТІ ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ДИСКУСІЙ ПОЧАТКУ ХХ СТ.	132
Сталоверова Ганна ЕВОЛЮЦІЯ БРИТАНСЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ (1914-1921 рр.): КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ	137
Алексієвець Леся ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В ПОЛЬЩІ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС 1918–1926 РР.	142
Гакман Сергій ПРОБЛЕМА БЕССАРАБІЇ ТА БУКОВИНИ У КОНТЕКСТІ РАДЯНСЬКО-РУМУНСЬКИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН. 1917-1940 РР.	153
Давлетов Олександр «ГІТЛЕРЮГЕНД» І МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА НСДАП В 1933-1936 рр.	159
Невинна Галина НІМЕЦЬКО - ФІНСЬКІ ВІДНОСИНИ 1933 – 1939 РР.: ВЕРИФІКАЦІЯ БАЗОВИХ ПОЛОЖЕНЬ	165
Дорофєєв Денис ШВЕЙЦАРІЯ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД І В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ	170

Рощина Галина НЕОНАЦИЗМ У СУСПІЛЬНО -ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ СУЧАСНОЇ НІМЕЧЧИНИ	176
Лесняк Віталій РОЗПОДІЛ ВЛАДИ В ІСПАНІЇ: ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ДИСКУРС ФРАНКІСТСЬКОГО І ПОСТФРАНКІСТСЬКОГО РЕЖИМІВ	182
Христюк Тетяна ПОЛІТИЧНА ОПОЗИЦІЯ В РОСІЇ (КІНЕЦЬ 1980-Х – 2000 РР.): КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДСУМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ	188
Наумов Андрій ПЕРША ПРЕЗИДЕНТУРА ВОЛОДИМИРА ПУТІНА: ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС	195
Троян Віктор СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЕВОЛЮЦІЇ ПАН'ЄВРОПЕЙСЬКОГО РУХУ: ПЕРСПЕКТИВИ ОБ'ЄДНАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ НАРОДІВ	201
Тихомирова Євгенія РОЛЬОВА УЧАСТЬ ПАБЛІК РИЛЕЙШНЗ У ПРОЦЕСАХ ПОЛІТИЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	212
Дукмас Олена ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКА ІДЕЯ У ВИМІРІ РЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	220
Хаврук Ігор ГЕНЕЗА Й ЕВОЛЮЦІЇ ІНСТИТУТІВ РЕФЕРЕНДУМУ ТА ПЛЕБІСЦИТУ: ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС	230
ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ	
Троян Сергій ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ НІМЕЦЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ: АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ	237
Киридон Алла СОЦІОІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН У РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 1917 – 1930-Х РОКІВ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС	243
Постоловський Руслан ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС	269
Герасимчук Таміла ГЛОБАЛЬНА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА СТРАТЕГІЯ США: КОНЦЕПТУАЛЬНО-ДОКТРИНАЛЬНИЙ ДИСКУРС	273
Шеретюк Оксана ПОЛІТИЧНІ ІМПЕРАТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС	279
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	291

Наукове видання

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

Випуск 18

Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому дискурсі

Відповідальний за підготовку збірника до видання – С.С. Троян

Комп'ютерна верстка – С.С.Троян

Обкладинка – С.С.Троян

Підписано до друку 30. 11. 2009 р. Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”.
Наклад 100. Обліково-видавничих аркушів 30,00. Віддруковано засобами оперативної
поліграфії ПП Самборський І.О., вул. Толстого, 3, м. Рівне, Україна, 33028.

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць. – Рівне:
РДГУ, 2010. – Випуск 18. – Спецвипуск: Проблеми історії в сучасному науковому
дискурсі. – 296 с.